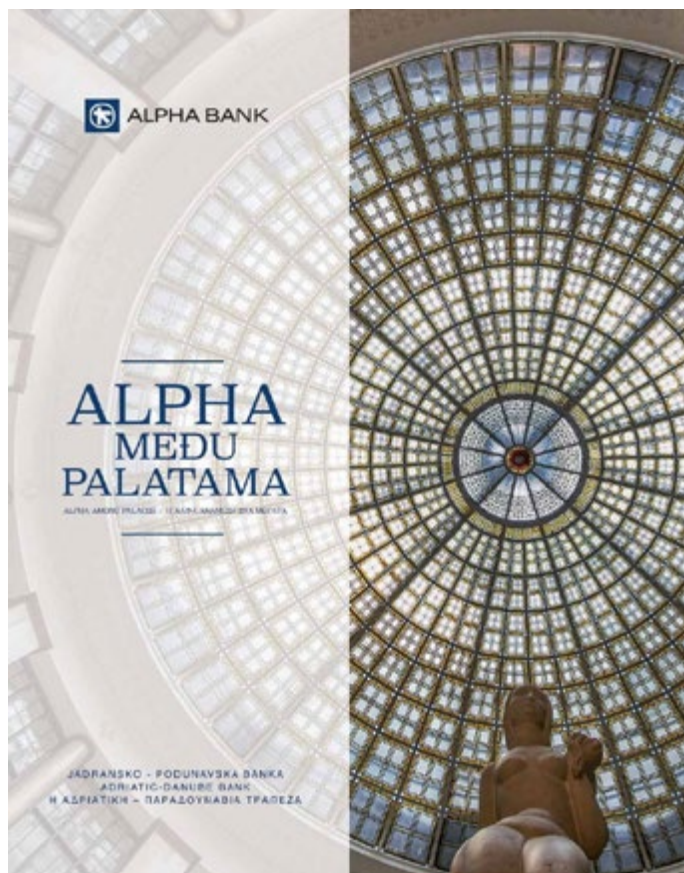

ИРИНА СУБОТИЋ

ПРИКАЗ КЊИГЕ:
ХАЈНА ТУЦИЋ, ДР МИЛАН ПРОСЕН,
АЛФА МЕЂУ ПАЛАТАМА: ЈАДРАНСКО-ПОДУНАВСКА БАНКА,
Alpha Bank Srbija a. d., Београд, 2015.

И званредно студиозно обрађену, сјајно дизајнирану и луксузно одштапану монографију на три језика, посвећену некадашњој Јадранско-подунавској банци – *најмодернијој банци у Београду*, како су је називали, на углу београдских магистралних улица Кнеза Милоша и Краља Милана, објавио је власник тог здања – грчка Алфа банка (Alpha Bank Srbija a. d.), крајем 2016. године (за датум издавања назначена је 2015. година), готово истовремено кад је у јавности обелодањено да је зграду купила „МК група“. Ови подаци су карактеристични за време у којем живимо и због тога их наводимо као куриозитет и белег наших нестабилних дана, испуњених неочекиваним дешавањима и брзим променама, карактеристичним за такозвано *постпостмодерно време* и растући, али и поспрхући конзумеризам.

У предговору ове књиге проф. др Александар Кадичевић истиче да је реч о *неисторијском остварењу београдске међурајне архитектуре*, саграђеном 1925. године, које је *неправедно оштало на маргини досадашњих исцртавања*, можда и због тога што је зграда *смањена примером репродуковане постакадемистичке архитектуре, са анахроним просторним и декоративним програмом понуђеним од недовољно познатих пројектаната*, те стога и *није правремено рехабилитована*. Ове дилеме су решили и распршили такво досадашње схватање веома озбиљни млади историчари уметности и архитектуре Хајна Туцић и Милан Просен, већ осведочени у области истраживања и доношења нових резултата о мање познатим градитељима и њиховим остварењима, посебно у Београду. Пришли су обради репрезентативног и веома комплексног здања некадашње Јадранско-подунавске банке¹ акрибично, с пуним научним апаратом, након

исцрпних истраживања по архивама и библиотекама, документационим центрима и приватним колекцијама. Установили су допринос свих заслужних акционара који су је основали, подigli и укључили у породицу пословница широм Југославије, Европе и света. Истражили су и контекст у којем је започето планирање банке 1922. године, историјат саме зграде и целокупне урбанистичке ситуације и приказали све погодности које је она пружала. Протумачили су да је банка зидана по највишим тадашњим стандардима, као *један од најраскошнијих објеката Београда* у стилу *средњоевропског академизма, хармоничних и одмерених пропорција*, са елементима рано препознатог ар декоа, посебно у декорацији унутрашњости, што – према закључцима аутора – *представља једну од најранијих појава рељефа ар декоа у Србији*.

Аутори тумаче да је комплетан пројекат сажео симболику концепта банке као *храма стабилности, напрежка и благодати*. Истакли су значај овог комплексног и за то време изузетно савременог градитељског остварења, чији је пројектант, мање познати немачки архитекта Август Рајнфелс, сарађивао с немачким фирмама у грађевинској реализацији банке. Хајна Туцић и Милан Просен посебно су истражили изузетно квали-

тетна скулпторска и суптилна рељефна дела пуна симболике и егзотичних мотива, попут *Индијанца с локомотивом*, која чине да зграда представља *најбољу и најразноврснију скулпторски програм* у нашој средини, рад изузетно угледних југословенских вајара Петра Палавичинија, Лојза Долинара и Томе Росандића, како на фасади тако и у ентеријеру. Аутори књиге детаљно су протумачили њихову сложену митолошку симболику, доста неуобичајену у архитектонским програмима, као што су и пажљиво обрадили и приказали све репрезентативне ентеријере са изузетно квалитетно израђеним декоративним и уметничким детаљима, витражима, орнаментисаним површинама зидова и таваница, с ламперијама од махагонија и другог племенитог дрвета, у разноврсном камену, штуку, месингу и другим материјалима. Посебно је импресивна, и на срећу добро сачувана, стаклена таваница, за коју аутори сматрају да представља интерпретацију куполе римског Пантеона, са симболичним мотивима сунчаних зрака, обликованих попут пера пауновог раскошног репа, и сноповима жита.

Карактеристично за целу зграду је да нису репрезентативно израђени само простори намењени јавности, као шалтер-сала, већ и радне просторије, сале за састанке и свакодневни рад, степеништа, холови.

Књига открива да ова богата банка поседује и драгоцену колекцију слика за коју само посвећени знају – почев од дела руског уметника Стјепана Колесникова, који је за ову банку извео композицију *Јесен*, затим Алексеја Ханзена до Боре Баруха, Милоша Голубовића, Николе Граовца, Младена Србиновића и многих других сликара чија дела нису могла да буду у овој књизи репродукована.

Поред изванредно значајних стручних закључака до којих су аутори монографије дошли, књига је вредна и по својим визуелним особеностима и уредничкој замисли: сјајне фотографије Иване Томановић и Угљеше Дапчевића из Студија ПИКТО, дизајн Николе Радојчића и Марка Станишића, уреднички посао УПГ Ноћ музеја и Ане Јовановић и штампарија

„Портал“ – допринели су, као и остали сарадници на књизи, да ова важна стручна монографија буде истовремено и импресивно издање које служи на част свима који су на њему вредно радили, укључујући, разуме се, и издавача.

Желели бисмо да верујемо да ће нови власник знати да цени вредност целине ове зграде, њена историјска, естетска и архитектонска знамења, као и смисао уметничке колекције, која са амбијентом чини драгоцену јединство.

Проф. др Ирина М. Суботић,
историчар уметности
Академија уметности у Новом Саду
irinasubotic@yahoo.com

НАПОМЕНЕ:

- 1] Као једна од њених пословница наводи се Југословенска банка у Чилеу, у Валпараису.